

Özvegyek, hajadonok, egyedülállók a szövetségben

2019. január 20.

Lekció: Lk 7,11-17

Textus: 1Kor 7,8-9; 25-35; 1Tim 5,1-8, 16; Jak 1,19-27

*Tiszta és szeplőtelen kegyesség az Isten és Atya előtt ez:
meglátogatni az árvákat és az özvegyeket nyomorúságukban,
és tisztán megőrizni az embernek önmagát a világtól.*
Jak 1,27

Kedves Testvérek!

Van-e történeted? Akkor tudunk bekapcsolódni a mai igehirdetésbe, ha van történetünk! 3 db

Az első: Kati néni

Egy ismerősöm, ráadásul egy evangélikus hívott fel, hogy van egy idős ismerőse, aki kérte, hogy látogassa meg egy lelkész. Mivel megkért rá vállaltam, s egy alkalommal meglátogattam a nénit. Egy olyan özvegy volt, akinek két férje is volt, mindkettő meghalt. A második, a második világháborúban, s utána már nem ment férjhez, gyermekük sem született. Kati néninek tipikus idős volt az arca, fejkendő, erős fekete keretes szemüvegben, nagy vizenyőkkel a szeme alatt. Többször is meglátogattam. Egy kis konyhában üldögéltünk, s mesélt az életéről és kérdezett is. Akkor már több mint ötven évet élt le özvegyen, egyedül. Bele sem tudtam gondolni az életébe, milyen lehetett.

Második: Júlia, a tanítónő.

Ennek érdekesebbek a keretei. Egyszer a lelkészi hivatalba belépve megszólítottak, hogy jöjjen gyorsan, mert van valaki a telefonba, aki egy lelkésszel szeretne beszélni. És már a telefonba egy nagyon idegesítő hang, szinte dadogva ismételte, hogy menjen ki valaki hozzá, Mihó és Sétatér utca sarkán lakik. Ezt elmondta kb. 10x. Én voltam a valaki, a „nyertes”, a lúzer, a fiatal lelkész, akinek nincs is egyéb dolga. Kicsit szorongva indultam el, mert már eleve idegesített a néni, a telefonban a kapkodó, ziháló hang. Majd beléptem egy kis udvaron át a saroképületbe, majd a szobába. Hideg volt, a falról egy penészes tapéta lógott be a szoba közepéig, a fűtésre szánt fa egy kis szobába volt bedobálva. A falakon fényképek és még egy fióknyi. Egy törékeny néni fogadott, Júlia, a tanítónő. Ahogy megláttam, minden megváltozott. És amikor mesélt az életéről, akkor feltárult előttem az özvegység minden kínja és nehézsége. Volt férje, majd egy enyhén fogyatékos gyermekük, akinek nagyított képe ott volt a falon, egy széles mosolyra húzott szájú kisgyerek egy hintalovon. Mesélte, hogy református tanítóképzőn végzett, de a családja miatt nem tudott sokáig tanítani. És itt élt a szobában. Arra is megkért, hogy fotózzak le egy síremléket, meg is tettem. Többször is találkoztunk és megszerettem. A történet úgy végződött, mint sok lelkész esetében. Elhatároztam, hogy újra elmegyek, nyár lett, majd a jövő hónapban, nyári hetek, majd hetek múlva, szabadság, és addigra meg is halt a néni. Nem felejttem el törékeny alakját, és emlékeit, mert ő is azokban élt.

A harmadik: Erzsike néni. Jó Erzsikének hívták

Egy kis házban lakott egy szegényebb részen. Régóta özvegyen. Egy mondatot szeretett volna igazoltatni velem. Egy nagy háromemeletes palota magaslott a kis konyhája mellett, s ő ezt a mondatot hajtogatta: „Tiszteletes úr, ezt is itt kell hagyni, meg azt is itt kell hagyni, nem?” Igen, meg is jegyeztem ezt a bölcselő mondatot. Miután sok időt töltöttem ott, még ígét is olvastunk, imádkoztunk, megjegyezte, hogy nagyon örült a látogatásnak, de most már eljöhetne egy lelkész is meglátogatni...

Mi köti össze a történeteket?

- nem én kerestem őket
- mindnél ellenérzésem volt: mit kezdünk egymással, mit tudok segíteni egy özvegynek
- mindegyikből egy jó történet lett, maradandó
- azt hittem, hogy én hatok jobban, és ők hatottak jobban rám
- megvalósult valami abból a bibliai ígéből: meglátogatni az özvegyeket és árvákat

Ez a téma nem úgy van előttünk, mint egy sorozatnak a részei, utolsó darabjai, amit még értelmeznünk kell, hanem sokkal inkább úgy, hogyan tudok én ezzel a témával mit kezdeni, van-e közöm hozzá, esetleg, mint gyülekezeti tagnak van-e felelősségem, szerepem, lehetőségem benne, mint akik egy közösségnek, a Krisztustestnek vagyok részese?

Arra is figyelünk ma, hogy ezzel le is zárul egy hosszabb szakasz gyülekezeti istentiszteleti témánkban. Ilyenkor szoktunk mérleget vonni, hogy milyen is volt ez az őszi időszak, melyek voltak az emlékezetesebb témák, üzenetek. Ezt házi csoportokban meg is tettük. Nem véletlen, hogy leginkább az Isten és ember kapcsolatát leginkább tükröző házassági szövetség volt a meghatározó jelentőségű, a válás, és ezért fontos ez a mai nap is.

Ilyen kérdésekről beszélgettünk: Melyik volt a legütősebb üzenet, mennyiben változott szövetségről alkotott képed a sorozat után, mennyiben hatott ez az istenképedre, hited megélésre, gyülekezeti jelenlétre. S itt kapcsolódunk is az előzőekhez. Gyülekezeti jelenlét: hogyan vagyunk együtt azokkal, akik még nem házasok, egyedül vannak vagy már nem házasok, özvegyek és ez az állapot nehézséggel és szenvedéssel jár együtt.

Ennek fókuszában tehát az özvegyek, egyedülállók, hajadonok vannak. Mit kezdünk velük? Mit kezdünk egymással? Mi az üzenetünk a mai napon?

Özvegyek és hajadonok. Mi kapcsolja össze a sorozatunk utolsó darabjaként azt a két állapotot, akik jelen voltak az első keresztyének idejében is, és jelen van ma is gyülekezetekben, így a miénkben is? Nehéz még a Biblia alapján is pontosan meghatározni az imént felsorolt „kategóriákat”, nem is feltétlenül a korinthusi levél lehet önmagában az iránymutatónk ebben a témában. A mai szóhasználatok sem fedik le pontosan a bibliai fogalmakat, a státusokat pedig végképp nem. Ezért is döntöttem úgy, hogy a „történeten” lesz a hangsúly, a sztorikon, hogy van-e olyan történetünk, melyben szerepelnek özvegyek, egyedülállók, hajadonok. Jakab levelének ígéi is ezt támasztják alá,

Milyen kapcsolódási pontokat találunk tehát? Az egyedüllét, a társtalanság, a magány félelmei és keservei érzékelhetőek sokak életében. Feloldhatóak-e ezek az ember személyes életében, hitében, s hogyan kezeli mindezt egy gyülekezet, egy közösség? Kinek, mi a lehetősége és felelőssége? Lehet-e együtt hordozni a társtalanságot? A szövetség sorozatnak nem titkolt célja volt, hogy megerősödjünk a szövetségben. Miben tudunk ma megerősödni?

Az özvegyekre való utalással sokszor találkozunk a Szentírásban. Nem csak úgy, mint ahogyan Pál beszél róluk a korinthusi levélben, hanem már Ószövetség is gyakran tesz említést róluk, főképpen védelmükre hoztak számos rendelkezést. Isten különleges védelme alatt álltak. Sanyargatásuk, bántásuk, gyengeségükkel való visszaélésük Isten haragját hozza elő. (Ézs 10,2) Főleg nők esetében, mivel a férfiak nem szorultak jogi védelemre. Ha valakinek voltak gyermekei, az elsőszülöttnek kellett gondoskodni egyedül maradt anyjáról, ő

azért is kapott kétszeres részt az örökségből. Köztiszteltben álltak. Nagy ünnepeken gondoskodni kellett arról, hogy ők is részesei legyenek a közösségnek, a javaknak. Jézus is többször szól védelmükben (Mk 12,40). Az adakozásban és az imádságban, állhatatosságban példának állítja őket. (Lk 18,1kk, Lk 4,25-26) Az ősegyházban szintén ezt a törődő, figyelő, gondoskodó lépést látjuk. (ApCsel 6,1) Ha nincsenek rokonaik, akkor a közösségnek kellett gondoskodni róluk. (1Tim 5,16, ApCsel 9,36-39) Jakab: szeplőtelen istentiszteletnek (Károli ford.) nevezi az özvegyek meglátogatását (Jak 2,27), ahogy textusunkban is szerepel.

A hajadonokat úgy írhatjuk le, mint leányként élő, még férjhez nem ment nő. Ez az átvitt értelmű jelöli ki legvalószínűbben a használatát is: hajadon (hajadon fő), fedetlen fejű, főkötő nélküli, azaz még nem házas nő, akinek még nem kötötték be a fejét. Róluk is külön beszél a Szentírás, szintén egyfajta védelmező, gondoskodó helyzetbe állítja őket. Az Ószövetségben a Törvény védte őket, és súlyos ítélet várt az elcsábítókra, vagy a velük erőszakoskodókra (2Móz 22,15k, 5Móz 22,23). Legtöbbször a házassággal kapcsolatos rendelkezésekben fordulnak elő (3Móz 21,13). Az 1Kor 7,25kk részletesen szól a hajadonokról főleg az egyedül maradás és férjhez menés kapcsolatáról. Pál tanácsában Jézus közeli visszavárása játszott szerepet. Ez nem csak általában a hajadonokkal foglalkozik, hanem elsősorban azokkal, akik Krisztus visszatérésének közeli váradalma miatt nem akartak férjhez menni, vagy mint házastársak, nem akartak házasesetet élni.

Össze lehet-e kapcsolni a két egyedi státuszban lévő állapotot? Mit tanácsolhatunk, vagy fogalmazhatunk meg, vagy egyfajta hozzáállást fejezhetünk ki?

Készítettem kis riportokat a héten, hogy képben legyek, s egy özvegyel beszélgetve megkérdeztem, hogy mi a legnehezebb az özvegyiségben? Azt válaszolta, hogy a társtalanság. Akivel együtt élt, összefonódott az ember egy életen keresztül, annak a hiánya nagyon nehezen pótolható. Éppen ezért talál az ember közösségben társakat, barátokat, testvéreket!

Talán sokak számára riasztó a magánnyal találkozni mások életében.

Riasztó-e az özvegyiség?

Nem merek odalépni, mert hát mit tudok mondani. Pedig csak oda kell lépni.

Riasztó-e valakinek a magányossága?

Mindig előjön, s úgy érzem, nem tudom megoldani. Mint egy burk?

Oda kell lépni, és elpattintani a burkot.

Mennyire a mi saját felelősségünk a magány?

Ki tehet róla? Ki a felelős? Van-e?

Mennyire vádolható valaki mindezekért? Sok keserűség és fájdalom gyűlik fel.

Mennyire vádolja valaki Istent: miért nem adott társat? Miért vetted el? Miért nincs?

Riasztó-e valaki magánya?

Mikor adja fel az ember végleg?

A társtalanság szomorú sors – írja a Prédikátor könyvének egyik címfelirata. (Préd 4)

A fiúkban, férfiakban van egy tartás a másiktól, hogy azért nem közelítek, nem mondok semmit, azért nem kérdezek, vigasztalok, nehogy félreértse a másik. Nehezen tudunk hozzáállni ezekhez az általunk is nehezen hordozott helyzetekhez.

A hajadon létnek vannak nehézségei. Ez ma nagyon erősen téma a társadalomban is, nem is beszélve a személyes életről. Foglalkoztat mindenkit, tanácsokat adnak, könyvek születnek, cikkek, blogok. Két veszélyt is érzek ezzel kapcsolatban.

Az egyik, hogy ezt kérdést sokan pánikként kezelik. Egyébként is sok lelki eredetű betegség van, vannak benne „népszerűek” is, de az egyik, hogy mindenért a „panic” gombot akarják megnyomni. Egyedül vagyok: pánikolok. Mint mondtam kis riportokat is készítettem, s egy fiatal egyetemista lány mesélte el, hogy ez annyira elterjedt lett, hogy a húszas évek elején járó egyetemisták is pánikolnak: hogyan lesz társuk, egyedül maradnak. Fiatalok, szépek, energikusak, köröttük annyi fiú zsong, mint a mézzel teli odú környékén a méhek a Micimackóban, és mégis pánikolnak. Ez társadalmi kérdés is.

A másik, hogy az egyedüllétet, a magányt úgy állítják be, hogy ennek a „szingli”-létnek mennyi pozitívuma van. Tudjuk, hogy mindennek van előnye és hátránya. Mégis úgy van beállítva, hogy ez egy jó életforma. Ebben ki lehet teljesedni. Van egy mai pozitív, ilyen kicsit vicces, eltorzított része is a szingliségnek, mint a Brigitte Jones-jelenség.

Nincsen benne kötöttség, kötődés, elkötelezettség. Megvalósul minden fiatal álma: a nagy szabadság. A szövetség lényege pedig pont a kötöttség, a kötődés, hogy lefektetünk szabályokat, rendeket, s úgy élünk. Alkalmazkodunk. Szövetségkötésnek dokumentuma, alapja van.

Mégis úgy gondolom, hogy nem elsősorban a társkérdés az igazi kérdés. Valaki így fogalmazta meg: Aki nem tud egyedül lenni, annak a társa sem lesz megoldás. Nem az egyedüllét a kérdés, hanem a viszonyrendszer, elsősorban is Istennel. Mi a viszonyom Istennel. Mennyire fogadom el az ő útmutatását? Átala a helyzetemet. Mekkora a bizalmam?

Mennyire erről szól ma minden: a nem régóta játszott Rossz versek c. új magyar film azt boncolgatja egy szakítás után, hogy hol van az a pont, vagy van-e ilyen, ami tetten érhetően elromlott valaki életében. A 30-sok nemzedékében teszi fel a kérdést.

Ulickaja novellája „A széplány teste” pedig arról szól, hogy valaki saját szépsége tudatában miatt nem talál társra. Sokan azt gondolják, hogy azon múlik, ki hogy néz ki. Ebben öröklődik a főhős, míg lassan ő is öregszik, belefárad, teltebb lesz, már nem olyan szép a teste sem, mint korábban. Végül egy vak férfival ismerkedik meg, s vele lesz igazi közösségben, aki nem csak a külsőjét látja, azt pont nem, hanem az egész lényét szereti.

Mit jelent reménykedni? Mi az életremény? – reménytelen helyzetben is reménykedni. Mert Isten ilyenkor lép közbe. Jobb benne bízni, mint emberekben reménykedni! (Példabeszédek).

Akkor most jöjjön a Hajadonos sztori, kicsit biztatásként is:

Az ifiben, még szintén Kecskeméten volt négy hajadon, aki nem mentek férjhez. (Minden ifiben van ilyen.) Mind a négyen tanárok voltak, egy helyen tanítottak és egy idő elteltével szenvedtek a társtalanságban, abban, hogy nem mentek férjhez. Pedig szépek voltak, helyesek, okosak, hívők. Mindent kitaláltunk a református báltól kezdve az ifi találkozókig, de nem sikerült. Állandó téma volt ez, mindig feljött, akár akartuk, akár nem. Ismerős lehet ez, hogy ami a legaktuálisabb, az mindig ott vibrál a levegőben, bármiről is van szó. Sokat beszélgettünk, sírtunk, imádkoztunk együtt, de nem lett változás, elhaladták a bűvös 30-at, és már egyre reménytelenebb lett a helyzet. Akkor mentünk az első

nagy reformációs utunkra, s egy kis svájci városkába (Zofingen) érve megnéztük a főteret, melynek közepén egy szép, régi kútból csobogott a víz. Én meséltem a helyi szokásokról, hogy az egyetemisták a diplomázásuk után bele szoktak mászni a szökőkútba, s ezt kiegészítve a fantáziámmal azt is elmondtam, hogy a legenda szerint, ha valakit meghintenek a kút vizével, az egy éven belül férjhez megy, s azzal mozdulattal le is locsoltam a négy hajadon lányt. És mind a négy férjhez ment, ha nem is egy éven belül, s gyermekük is született, nem is egy. Pedig nagyon reménytelennek tűnt a helyzetük. Nem vagyok mágus, sem varázsló, se babonás, de valahogy a remény mégis életet kapott. Mert én, ha nem is hittem a víz erejében, de bíztam, hogy egyszer mégiscsak bekövetkezik, amit mindenki nagyon várt. Mert Isten látja a hiányait és a nyomorúságait. Pontosabban tudja, hogy mire van szükségünk, mint mi magunk. És mellettetek áll, még akkor is, ha távolinak tűnik számotokra.

Amikor Jakab arról ír a levelében, hogy az igazi kegyesség, azaz a hit, istenfélelem (a thréskos – kegyes szó csak 4x fordul elő a Szentírásban, itt kétszer) olyan emberre vonatkozik, aki istenfélő, kegyes, aki az istentisztelet kultuszi, ceremóniális, külsőségekben megmutatkozó részének eleget tesz. Aki a formalitásoknak eleget tesz, az csak kegyeskedő, s önmagát csapja be. Jakab túlmutat ezen, ki is tágítja a teret, mert azt mondja, hogy a hitünk megélése nem korlátozódhat a templom falai közé.

Ezért is érdekes, hogy a régebbi fordítások az „istentisztelet” szót hangsúlyozzák, az újak pedig a „kegyességet”. Igazi istentisztelet, igazi kegyesség. A kegyesség az, hogy hogyan élem meg a viszonyomat Istennel, hogyan ápolom, hogyan beszélek vele, és ezzel együtt, hogyan élem meg a kapcsolataimat a mások emberrel, testvérekkel, barátokkal, házastárssal. S ebben benne vannak tettek is, lépések egymás felé, burok-pattanások, fal-áttörések, szakadék-átlépések. Nagyjából úgy, ahogyan a nagy parancsolat összefoglalja: Szeresd az Urat a te Istenedet, és szeresd a felebarátodat, mint magadat!

Az igazi istentisztelet nem szavakban, hanem cselekedetekben áll. Az istentisztelet szó angolul: service, szolgálatot, ellátást jelent. Nem csak mi szolgálunk Istennek, hanem ő szolgál nekünk. A tisztán külsőséges, rituális istentiszteletet állítja szembe az igazi, valódi istentisztelettel, pozitív és negatív oldalról. A tiszta jelző eredetileg a rituális tisztaságot jelöli, de itt az erkölcsi értékre, a felebaráti szeretetre vonatkozik. Az özvegy és az árva annak típusa, akinek segítségre van szükséges ahhoz, hogy ne forgassák ki jogaiból, méltósága legyen, s az igazság érvényesüljön az életében. A kultikus istentisztelet lehet eszköz, út, segítség, erőforrás az emberszeretet megéléséhez. És ez mindenkinek szól, legfőképpen, aki felismeri, hogy Isten akaratának cselekvésével éppen a vele való szövetséget erősíti. A mi istentiszteletünk abban áll, hogy engedjük magunkat bevonni Jézus cselekvésébe, nem keresve a mi javunkat, hanem részt veszünk azon a szolgálaton, amelyet Isten nekünk tesz.

Bíztatás:

Egy gyülekezetben oda lehet menni a másikhoz, amikor valaki felismeri szükségleteit. Egy találkozás egy bíztatás termékeny lehet, s nem a vízen múlik. Életreményt kap, aki érzi a közösség imádságának, erejének hordozását. Isten velünk van ebben is és szüntelenül bíztat, hogy álljunk oda egymás mellé, és gazdagabbak leszünk. Ez az igazi istentisztelet. Jézus odalépett a naini özvegyhez, visszaadta neki a fiát, és ezzel új reményt adott az életének.

Az özvegyesség, az egyedüllét, a hajadonság azzal, hogy Isten mellettetek áll, lehet áldás. Lehet áldott az állapotod! Mint mindenki más státusza is. Erre törekedjünk, hogy igazi istentiszteletet, igazi kegyességet, igazi áldást éljünk meg! Együtt! Ámen!
(Bölcsföldi András)